

Adviezen voorjaar en zomer 2022

Juni 2022

Adviezen zomer 2022

In de coronaberichtgeving hebben we in de afgelopen periode vooral geanticipeerd op de meest recente en actuele situatie en daarbij adviezen gegeven voor het begeleiden van individuele leerlingen met lees- en/of spellingproblemen bij wie eventueel een vermoeden van dyslexie bestaat. Langzamerhand worden ook de gevolgen voor de langere termijn van de voortdurende coronamaatregelen zichtbaar.

Voor sommige groepen is een goed plan van aanpak nodig om de leesprestaties zo snel mogelijk weer op niveau te krijgen. Zo voorkom je problemen op de langere termijn. De NPO-gelden kunnen hiervoor goed besteed worden. Kijk op [Dyslexie Centraal / Doen / Uitwerking interventies NPO](#) voor onderdelen uit het NPO-menu die specifiek zijn toegepast op leerlingen met lees-/spellingproblemen.

Om te voorkomen dat bij leerlingen op basis van lage leesprestatie ten onrechte direct wordt gedacht aan dyslexie, is het belangrijk de LVS-gegevens goed te interpreteren in het licht van het geboden aanbod op groeps- en individueel niveau. Groepsoverzichten hebben nu dus een nog belangrijkere functie dan voorheen. Als meer kinderen in de groep lagere lees-/spellingsscores behalen dan voorheen, dan zou het kunnen zijn dat dit veroorzaakt is door de beperkingen in het aanbod van onderwijs en ondersteuning gedurende de coronaperiode.

Kortom, 2,5 jaar coronamaatregelen vragen om een goede analyse van toetsgegevens, een doorgaande lijn in de aanpak en een lange termijnvisie op individueel, groeps- en schoolniveau. Dat geldt voor alle groepen, maar voor groep 3 in het bijzonder. Die groep lichten we er hieronder verder uit.

Lagere lees- en spellingresultaten in groep 3

Vanuit verschillende kanten ontvangen we signalen dat in dit schooljaar in verhouding meer leerlingen in groep 3 lagere lees-/spellingresultaten behalen dan op grond van de trendanalyse van voorgaande jaren van een school zou worden verwacht.

Een verklaring voor dit gegeven kan zijn dat deze leerlingen in groep 1 en 2 vanwege coronamaatregelen onvoldoende leerstofaanbod hebben gekregen op met name de fonologische vaardigheden. En hoewel zij in groep 3 slechts te maken hebben gehad met een korte lockdown rond de kerstvakantie, is er vaak wel sprake geweest van een versnipperd onderwijsaanbod als gevolg van de coronamaatregelen. Dit kan vertekeningen in de scores op leerling- en groepsniveau tot gevolg hebben.

Het is belangrijk om bovenstaande factoren mee te nemen in de weging van de toetsresultaten van groep 3 om onjuiste interpretaties te voorkomen. Van belang is dat de leerkracht samen met de intern begeleider en de leesspecialist de toetsresultaten verstandig interpreteert. Als de scores over

de gehele groep lager liggen in vergelijking met voorgaande jaren, dan kan het zijn dat ook meer leerlingen een E-score hebben behaald. Dit betekent echter niet dat voor al deze leerlingen een vermoeden van (ernstige) dyslexie meteen op z'n plaats is. Naast achterstand is immers ook hardnekkigheid nodig in de onderbouwing van een vermoeden van dyslexie. En hardnekkigheid kan alleen aangetoond worden in situaties van goed en intensief aanbod van onderwijs en passende ondersteuning.

Interpreteren van toetsgegevens op groeps- en leerlingniveau

Op groepsniveau is het aan te bevelen dat de leerkracht van groep 3 en 4, de intern begeleider en de leesspecialist eerst de toetsgegevens goed analyseert. Kijk daarbij naar de resultaten en vergelijk die op groepsniveau met de trendanalyse. Bedenk hoe het leerstofaanbod in de afgelopen jaren is geweest. Kijk waar de hiaten op groepsniveau en individueel niveau zitten en hoe leerlingen geprofiteerd hebben van interventies op ondersteuningsniveau 1, 2 en 3. Maak vervolgens samen een plan van aanpak voor de start van groep 4. Hierbij kan goed gebruik gemaakt worden van de NPO-middelen.

Op leerlingniveau adviseren we om verstandig om te gaan met interpretatie van de scores op de M-3 en E-3 metingen. Het gaat hierbij vooral om het onderscheiden van (tijdelijke) lees-/spellingproblemen als gevolg van een beperkt(er) aanbod door de coronamaatregelen en (blijvende) hardnekkige lees-/spellingproblemen als gevolg van mogelijke ernstige dyslexie. Om dit onderscheid te kunnen maken, is het van groot belang dat voor de huidige groep-3-leerlingen na de zomer in groep 4 verder wordt ingezet op een optimaal aanbod van onderwijs en ondersteuning.

Het kan daarbij verstandig zijn om de E-scores op de metingen in groep 3 (in ieder geval de M-3 meting) nu niet mee te nemen voor de onderbouwing van het vermoeden van ernstige dyslexie. In de eerste maanden van groep 4 staan dan weer goed leesonderwijs (ON₁) en de benodigde aanvullende ondersteuning (ON 2) centraal. Kinderen die niet profiteren van dit aanbod, zullen opvallen bij de midden-meting van groep 4; voor leerlingen die hierbij nog steeds E-scores op lezen vertonen, wordt deze meting beschouwd als tweede hoofdmeting in het kader van de Leidraad van onderwijs naar zorg. Voor deze leerlingen volgt dan een periode van intensieve ondersteuning op niveau 3 in de tweede helft van groep 4. De eindmeting van groep 4 wordt dan beschouwd als derde hoofdmeting, waarna eventueel aanmelding voor specialistische dyslexiezorg kan plaatsvinden.

Uiteraard moet het – net als altijd – wel mogelijk zijn om ook nu beredeneerd af te wijken, maar dan gaat het om uitzonderlijke gevallen, waarbij het om allerlei redenen al helder is dat er sprake is van een duidelijk vermoeden van dyslexie, en er wellicht wel eerder op een verantwoorde manier doorverwezen kan worden naar de zorg.

De hieronder beschreven adviezen uit het voorjaar van 2022 zijn verder ook nog steeds geldig.

Adviezen voorjaar 2022

Door de vele Coronabesmettingen van de afgelopen maanden met als gevolg de quarantaineperiodes voor individuele leerlingen, leerkrachten en klassen, is er weinig continuïteit geweest in het onderwijs. Dit kan gevolgen hebben gehad voor de ondersteuning van leerlingen met leesproblemen en dyslexie op niveau 2 en 3 en voor het afnemen van de LVS-toetsen. Deze halfjaarlijkse toetsmomenten worden ook gebruikt voor de verplichte meetmomenten in het kader van het traject van de doorverwijzing van onderwijs naar zorg bij vermoeden van ED. Een aantal belangrijke adviezen, aandachtspunten en tips op dit moment staan hieronder.

Halfjaarlijkse meetmomenten PO

Probeer zoveel mogelijk weer vast te houden aan de gebruikelijke halfjaarlijkse meetmomenten voor de LVS-toetsen. Dit maakt de planning van de vereiste meetmomenten en invulling van de begeleidingsperiodes makkelijker. Er is in de periode tussen de meetmomenten dan vanzelf al een voldoende aantal schoolweken beschikbaar die vereist is voor de begeleiding op ondersteuningsniveau 2 of 3. Zie voor criteria hiervoor de [Handreiking voor de invulling van de ondersteuning op ON2, 3 en 4 bij ernstige lees-/spellingproblemen](#).

Flexibel toetsen: alleen nog in uitzonderlijke gevallen

Als een aantal onderwijsweken met begeleiding is uitgevallen, bijvoorbeeld vanwege corona, dan moeten deze weken opgeschoven of ingehaald worden. Het kan zijn dat je dan na het vereiste aantal begeleidingsweken uitkomt op een evaluatiemoment net tussen twee standaard geplande halfjaarlijkse meetmomenten in. Afhankelijk van de eventuele spoed die gevraagd wordt voor de doorverwijzing naar de zorg en het aantal weken dat nog rest tot het eerstvolgende standaard geplande LVS-meetmoment (mei/juni of januari/februari) kan besloten worden om ofwel al op een tussentijds moment te toetsen ofwel toch te wachten tot het eerstvolgende gebruikelijke geplande meetmoment. De intensieve begeleiding op school moet uiteraard in alle gevallen wel voortgezet worden en door blijven lopen tot aan het gekozen toetsmoment. Flexibel toetsen tussen de standaard geplande halfjaarlijkse LVS-meetmomenten in blijft mogelijk, maar zal naar verwachting alleen nog maar in uitzonderlijke gevallen nodig zijn. Zie voor verdere toelichting op flexibel toetsen en bijbehorende normeringen de [eerdere Coronaberichten in 2021](#).

Verantwoorde interpretatie toetsresultaten PO

Wees voorzichtig bij de interpretatie van de toetsresultaten na een lange periode van onderbrekingen in het onderwijsaanbod en veel afwisseling tussen onderwijs op school en onderwijs op afstand. Houd rekening met de omstandigheden van de leerling. Is een leerling bijvoorbeeld in februari direct na een periode van quarantaine/thuisonderwijs getoetst? Heeft de leerling langere tijd thuis gezeten waardoor de ondersteuning niet optimaal ingevuld kon worden? Heeft de leerling mogelijk last gehad van de onrustige omstandigheden rondom het afwisselend op school en op afstand onderwijs volgen? Dit kan leiden tot een vertekend beeld van de toetsresultaten. Bekijk en interpreteer de toetsscores steeds over een langere periode en maak voor een verantwoord beeld van mogelijke achterstand en stagnatie in de lees- en spellingontwikkeling ook gebruik van aanvullende observaties over het lees- en spellinggedrag van de leerling in de lessen en tijdens de begeleiding.

Hoofdmeting februari – tussenmeting april 2022

Met name de meting in februari 2022 vertoont mogelijk lagere scores dan verwacht bij sommige leerlingen. De inzet van adequate ondersteuning op school in de daarop volgende periode en de evaluatie daarvan na een aantal weken (tussenmeting, april) moet dan duidelijkheid kunnen geven of het hier gaat om een tijdelijke terugval in februari die nu weer ingehaald wordt of om daadwerkelijke ernstige en blijvende uitval op lezen en/of spellen, waarbij het vermoeden van dyslexie kan ontstaan.

Tijdelijke Covid-maatregel voor diagnostiek en behandeling niet meer van toepassing

De tijdelijke Covid-maatregel voor diagnostiek en behandeling die vanaf voorjaar 2020 als 'noodmaatregel' in uitzonderlijke gevallen kon worden toegepast, is niet meer van kracht. Dat

betekent dat een leerling niet meer al 'voortijdig' - voor het 3e meetmoment op school - doorverwezen kan worden naar de zorg en er ook geen 'tijdelijke dyslexieverklaring' meer zal worden afgegeven.

De insteek is dat er op school weer zo goed mogelijk gewerkt gaat worden aan de ondersteuning en toetsing van leerlingen volgens de richtlijnen en handreikingen rondom de ondersteuningsniveaus. Voor de doorverwijzing van leerlingen naar specialistische dyslexiezorg moet verder gebruik gemaakt worden van de afspraken zoals die vermeld staan in de meest recente [Leidraad Ernstige Dyslexie: van onderwijs naar zorg \(januari 2022\)](#). Bereideneerd afwijken bij uitzonderlijke gevallen blijft altijd mogelijk, mits goed onderbouwd en in nauw overleg tussen ib-er en ouders met de poortwachter en/of de dyslexiespecialist (diagnost/behandelaar).

Onderzoek mogelijkheden voor inzet externen in het onderwijs

Onderzoek in geval van personele tekorten de mogelijkheden voor de inzet van externe professionals die als lees-/spellingspecialist kunnen optreden bij de invulling van de begeleiding op ondersteuningsniveau 2 en 3 in het onderwijs. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om de inhuur van ervaren en in dyslexie gespecialiseerde rt'ers of orthopedagogen. Wellicht kunnen de NPO-gelden hiervoor ook ingezet worden. Denk ook aan bovenschools georganiseerde oplossingen, met faciliteiten en inzet van aanvullende professionals via schoolbestuur of samenwerkingsverband.

Hulp nodig? Neem contact op met Dyslexie Centraal

Wij realiseren ons dat u en uw collega's voor grote uitdagingen staan. Het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie wil u hier graag bij helpen. Maak gebruik van de Dyslexie Centraal Advieslijn bij vragen rondom toetsing en begeleiding van kinderen met leesproblemen of vermoeden van dyslexie. Wij denken graag met u mee!

De Dyslexie Centraal Advieslijn

We zijn telefonisch te bereiken op telefoonnummer 024 -382 3233. U kunt uw vraag ook mailen naar info@dyslexiecentraal.nl.

In Dyslexie Centraal werken de volgende partnerorganisaties samen:

Dit is een uitgave van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie, via het online platform Dyslexie Centraal.

